Р. 1902. Вип. IV. *Ч. 12.*

ХРОНЇКА

українсько-руського

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

У ЛЬВОВІ.

1902, вересень-грудень.

Засїданя Видїлу Товариства.

XXI. засїдане дня 29 вересня.

1) Принято двох нових членів. 2) Відступлено даром деякі книжки для бібліотеки жіночої школи, удержуваної Педаґоґічним Товариством. 3) Ухвалено виплатити ремунерациї за 48 т. Записок, V т. Збірника фільольоґічної секциї, XI т. Етноґрафічного

Збірника і II і III т. Писань Федьковича. Полагоджено деякі дрібнійші адміністрацийні справи.

XXII засїдане дня 15 жовтня.

1) Ухвалено закупити для бібліотеки книжки на предложенне членів. 2) Передискутовано білянс за перший піврік 1902 р. 3). Ухвалено надрукувати у виданю творів С. Руданського нововіднайдений його переклад Гомерової Іліяди і випустити його як IV. том творів. 4) Принято до відомости, що проф. М. Грушевський вернув назад до редакцийного комітету Л.-Н. Вістника на просьбу його членів. 5). Ухвалено надрукувати показчик до пяти річників Л.-Н. Вістника і випустити його окремою брошурою. 6) Ухвалено позакуповувати для бібліотечної читальні деякі нові річи.

XXIII засїдане дня 29 жовтня.

1) Постановлено, що студенти університету можуть позичати книжки до дому з бібліотеки Товариства за порукою професорів, членів Товариства. 2) Закуплено 150 карток від укр.-руської бурси в Новім Санчи на дохід тоїж бурси. 3) Ухвалено подякувати дру С. Федакови у Львові і о. Нижанковському в Завадові за предмети даровані до музея Товариства. 4) Принято до відомости, що вже виплачено Товариству першу рату краєвої субвенциї. 5) Проф. М. Грушевський предложив буджет наукових видань на р. 1902 з поясненем, що не міг предложити його скорше, бо рахунки наукових видань за 1901 р. не були ще справлені, тай тепер міг уложити його лише в приближеню.

XXIV засїдане дня 12 падолиста.

1) Принято з подякою від дд. Чайківського і Ґоліщука давні монети, даровані до музею. 2) Ухвалено закупити деякі книжки до бібліотеки зі збору пок. дра Шараневича. 3) Постановлено вислати університетови в Дорпатї привітне письмо з нагоди столїтнього ювилею його засновин. 4) Постановлено, що ученики можуть позичати тільки по одній книжцї до дому з бібліотеки і то за попереднім зложенем курсового сьвідоцтва на руки бібліотекаря. Випозичуване має відбувати ся три рази на тиждень в годинах означених бібліотекарем. 5) Відступлено безплатно еякі книжки до бібліотеки інтернату мужеського семінара у Львові

і до бібліотеки товариства »Труд«. 6) Сповнено прошенє товариства »Русько-українська бурса в Бродах« що до перенятя її майна Науковим Тов. ім. Шевченка на випадок її розвязаня.

XXV засіданє дня 26 падолиста.

1) Принято дефінітивно буджет наукових видань, що представляєть ся так: Записки — 10.502 Кор; Етноґрафічна комісия — 6.400 Кор.; Правнича комісия — 2.400 Кор.; Історична бібліотека — 1000 Кор.; Хроніка — 1200 Кор.; Українсько-руська бібліотека — 6000 Кор.; Л.-Н. Вістник (підмога) — 1600 Кор.; разом виносить буджет наукових видань 42.800 Кор. Коли додасть ся до того позициї: адміністрация — 7000 Кор; бібліотека і музей — 3000 Кор.; Стипендиї і запомоги — 2000 Кор. — то цілий буджет разом винесе 54.800 Кор. 2) Признано запомоги: В. Джиджорі 50 Кор.; М. Стадникови — 50 Кор., обом студентам фільософії, з огляду на зладжені ними праці. 3) Ухвалено подяку дру В. Лучаківському в Тернополі за збірку давних монет, даровану до музея. 4) Постановлено оголосити в »Ділі«, щоби члени Товариства надсилали проєкти змін поодиноких точок статута до кінця грудня 1902 на адресу Виділу, аби вони могли бути предложені опісля загальним зборам.

XXVI засіданє дня 5 грудня.

1) З причини хороби признано В. Гнатюкови двомісячну відпустку, а на його місце покликано до Виділу Ю. Мудрака. 2) З приємностию прийнято до відомости уділену міністерствôм одноразову запомогу для археоґрафічної комісиї й ухвалено вислати до міністерства осьвіти петицию о субвенцию на виданє збірника приказок, зладжених дром І. Франком, у сумі 5000 кор. 3) Закуплено до бібліотеки давну Мінею і одно Евангеліє. 4) Ухвалено передати майно »Академічної Громади«, переховуване в депозиті. 5) Ухвалено закупити нові черенки для друкарні.

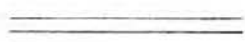
XXVII засіданє дня 17 грудня.

1) Принято до відомости висланє петициї до міністерства про специяльну запомогу на виданє збірника приказок Дра Ів. Франка. 2) Прийнято до відомости адресу на ювілей університету в Дорпаті. 3) Принято до відомости письмо »Просьвіти« в справі вирівнаня рахунків з друкарнею Товариства. 4) Принято трех нових членів. 5) Ухвалено виплатити др. О. Колессї 741 Кор. за

коректу і редакцию XI тома »Етноґрафічного Збірника«. 6) Ухвалено закупити деякі книжки. 7) Ухвалено закупити 83 брошур і дві таблиці по пок. проф. Шараневичу. 8) Ухвалено замінити за наші видавництва дублікати з бібліотеки »Народного Дому«. 9) До бібліотеки закуплено »Синаксар« за 15 Кор.

XXVIII засіданє дня 31 грудня.

1) Принято до відомости присланє Товариству з Київа автоґрафа Т. Шевченка. Ухвалено подякувати. 2) Принято до відомости, що д. Труш привіз закуплені в Київі археольоґічні предмети за 19 рубл., від проф. Антоновича 151 автоґрафів. 3) Принято до відомости, що д. Житецький прислав ориґінал »Лямента людий побожних«. Всім жертводавцям ухвалено подяку. 4) Д. Примакови, ст. філ., ухвалено 200 Кор. без зворотної запомоги. 5) Д. Шухевичови ухвалено виплатити 100 К., яко підмогу на збиранє матеріялів до »Гуцульщини«, ухвалену етноґрафічною комісиєю 6) Уділено українсько-руській Бурсї в Новім Санчі 50 К. підмоги. 7) Вибрано яко референтів до справи зміни статутів Товар. проф. М. Грушевського і др. І. Макуха.

Засїданя секций і комісий Товариства.

Спільні засїданя секций.

IV засїдане дня 7 грудня.

1) Обговорено спростоване д. М. Павлика на некрольоґ О. Терлецького в XLVIII т. »Записок« і ухвалено полишити редакторови до волї, на скільки він схоче користати з сього спростованя. 2) Проф. М. Грушевський поставив до фільольоґічної секциї бажане, щоби можливо прискорила вихід дальших фолькльорних праць М. Драгоманова, відповідно до ухвали Товариства з 1897 р.

Засїданя історично-фільософічної секциї.

XI засїдане дня 12 жовтня.

1) Директор секциї, проф. Грушевський, користаючи з нагоди першого збору секциї по феріях, присьвятив теплу згадку двом помершим членам Товариства: дру Ост. Терлецькому і Тад. Рильському; члени віддали честь покійникам повстанем із місць. 2) Др. І. Франко відчитав свою працю п. н. »Остап Терлецький. Спомини й матеріяли«, — ухвалено надрукувати її в »Записках«. 3) Проф. Грушевський запропонував, щоб V т. »Збірника« секциї призначити на матеріяли до суспільної й культурної історії Галичини від часу її ревіндикациї. Секция згодила ся на се й поручила видане тома дру І. Франкови. 4) Обговорювано справу надрукованя листа д. М. Павлика до редакциї »Записок« з поводу некрольоґа О. Терлецького, уміщеного в XLVIII томі тогож виданя й на жадане д. Павлика відіслано сю справу до спільного засїданя секций.

Зміст реферата дра І. Франка: Референт підносить важність біографії Остапа Терлецького задля того впливу, який мав покійник на велику часть руської молодїжи. Та на повну, критичну біографію ще не прийшов час. Референт подає лише жмінку власних споминів і тих матеріялів, які в ріжних часах зібрали ся в його руках. На основі власних записок і листів Остапових референт характеризує його настрій у часах ґімназіяльних, підносить вплив Навроцкого на Остапа, згадує про Остапову коротку знайомість з Федьковичем, характеризує напрям і теми його наукової праці на університеті з разу у Львові, далї в Віднї, його виступ на поле публіцистики 1874 р., нарештї зупиняє ся детальнїйше при процесах 1876 і 1878 р., що змусили Остапа шукати хлїба в правничих студіях. На основі листів показано далї нужденне житє Остапове в Віднї до 1884 р., а далї розібрано його працю »Літературні стремлїня галицьких Русинів 1772 до 1872 р.« Короткою характеристикою Терлецького як чоловіка й публичного діяча кінчить ся розвідка.

XII засїдане дня 1 падолиста.

1) Проф. М. Грушевський відчитав свій реферат п. н. »Київські мінятюри при Трірській Псалтири«. 2) Др. І. Франко відчитав реферат п. н. »Лукян Кобилиця, епізод із історії Гуцульщини в першій половині XIX віка«. Оба реферати ухвалено надрукувати в »Записках«.

Зміст реферата проф. М. Грушевського: При катедрі в Чівідале (північна Італія) переховував ся здавна ілюстрований кодекс псалтири, писаний для Трірської катедри X в., з пізнїйшими додатками, між иньшими — молитвами якоїсь Ґертруди, з інтересними византийськими мінятюрами. Недавно його видало трірське наукове товариство з нагоди свого ювилею, й видавцї признали в тій Ґертрудї жінку київського княжича Ярополка Ізяславича. Референт аналїзує сей погляд й признає його вірним, та описує близше мінятюри, що — як виходить з того, були виготовлені на Руси в другій половині XI в.

Зміст реферата дра І. Франка: Схарактеризувавши бурливий рік 1848, референт звертає увагу на один його епізод, доси за мало вияснений, а власне на той рух у Гуцульщинї (головно буковинській), що звязаний з іменем Лукяна Кобилиці.

Все, що доси було звісне про той рух і про саму особу Кобилиці, не дає відповіди на питаня, що се було властиво: чи рух чисто соціяльний, чи політичний, чи сумішка обох елєментів. Референт збирає до купи й розбирає критично всї дотеперішні звістки про той рух, доповнюючи їх рукописними матеріялами, зібраними ним з ріжних жерел, оповідає праґматично хід подій, простуючи численні похибки дотеперішнїх представлень, але все таки кінчить признанем, що доки не маємо в руках урядових актів сеї справи, доти й не можемо видавати про неї рішучого суду. Є надія, що повне вияснене справи Кобилиці незабаром буде можливе.

XIII засїдане дня 12 падолиста.

1) Др. С. Днїстрянський предложив свою працю п. н. »Австрийське право облїґацийне«, ч. II, яку ухвалено надрукувати у другім випуску II тома »Правничої Бібліотеки«. 2) Той сам предложив реферат д. Г. Зацерковного: »Причинки до правничої термінольоґії«, який ухвалено друкувати в IV т. »Часописи правничої і економічної«. 3) Затверджено вибір д. П. Рондяка на секретаря правничої комісиї.

Зміст працї дра С. Днїстрянського: В другім роздїлї під заг. »Почин зобовязань« обговорює автор загальну теорію умови, одностороннього приреченя і шкоди, пояснює поперед усього загальну суть дотичних правних інститутів, переходить опісля до історичного і доґматичного представленя поодиноких правних постанов.

Зміст працї д. Г. Зацерковного: Се коротка збірка висловів на підставі лїтератури або безпосередно з уст народа, попереджена вступом про потреби правничої термінольоґії.

XIV засїдане дня 7 грудня.

1) Др. І. Франко предложив детальний плян V т. »Збірника« секциї й отсї статї що мають увійти до нього: а) Чотири пастирські листи епископів А. і Л. Шептицьких з р. 1745—59; б) Знадоби для характеристики житя сьвітського сїльського духовенства в Галицькій Руси XVIII в. — М. Зубрицького; в) Екскомуніка в селї Мшанци — які й ухвалено друкувати в »Збірнику«. 2) Д. Богдан Барвінський предложив реферат п. н.

»Прешбургський з'їзд в справі спадщини по Бабенберґах«. Ухвалено друкувати реферат разом з замітками, які поробив до нього в дискусиї проф. Грушевський.

Зміст рефератів дра І. Франка: Референт мотивує потребу видання матеріялів для культурної історії Галицької Руси в XVIII і XIX віках. Маса матеріялів цінних для історії й літератури пропадає або плїснїє по архівах чи в приватних руках, а без їх визисканя історія нашого духового развою лишить ся неясною. Референт показує спеціяльно на такі катеґорії жерел, як приватні листи ріжних людий, епископські та консисторські куренди, циркулярі властий, пропамятні письма, акти процесові та цивільно-правні, нарештї мемуари, записки, вірші, памфлети, що в давнїйших часах дуже рідко попадали в друк, а найчастїйше йшли з рук до рук у відписах. Дещо з таких матеріялів було вже публїковане і раз у раз публїкуєть ся в ріжних часописях, остатнїми роками в більше наукових орґанах, як ось »Жите і Слово« та »Записки«. Та все таки маса матеріялу жде ще публїкації, та й те, що було вже публїковано, варто би для вигоди дослїдників подати з часом у суцїльній, систематичній збірці. На разї референт пропонує подати в першім томі, обєму коло 15 аркушів, матеріяли до 1848 р. і то матеріяли доси недруковані, або репродукції рідких перводруків. Ті матеріяли розпадають ся на три ґрупи:

1. Матеріяли до характеристики руського духовенства в Галичинї в другій половинї XVIII в.

2. Матеріяли до історії руського шкільництва в Галичинї в р. 1772—1848, і

3. Матеріяли до історії духового розвою галицької Руси 1772—1848 рр.

Обік сирих матеріялів і для їх поясненя йшли би всюди коротші або довші уваги або й спеціяльні студії про дану тему.

Пастирські листи епископів Афанасія і Льва Шептицьких, друковані в рр. 1745—1759, крім того що являють ся бібліоґрафічними рідкостями, незвісними дотеперішнїм бібліоґрафам, мають також не малий культурно-історичний інтерес. Перший лист, якого кінець, на жаль, віддертий, так що й дати його на певно не знаємо, показує нам зусиля епископа коло зорґанїзованя духовенства в дусї постанов Замойського синода з р. 1720. Головним чинником тої орґанїзації були тзв. намісники або протопресвитери,

яких компетенцію в ріжних точках усталює сей лист. Обік того епископ витикає ріжні хиби духовенства. Другий лист із р. 1750 наказує збиранє складок на будову сьвятоюрської церкви; в третім із 1755 р. маємо формулу скликаня ґенерального, тоб то дієцезального собору, на який епископ скликав самих намісників, а в жаданях, які вони мали сповнити, виявляють ся задачі та компетенція тих церковних зверхників. Нарешті четвертий лист із р. 1759, друкований у формі підручного Требника і призначений мабуть до вклеюваня в Требник, оголошує відпуст установлений папою для хорих близьких смерти.

Між актами парафіяльними села Розбора Округлого знайшов о. М. Зубрицький рукописну книгу „Acta revisionis ecclesiarum“ із років 1759—1780, яка подає інтересний образ діяльности декана а разом з тим і образ стану сільського духовенства в тім часї. О. Зубрицький вибрав із тої книги масу характерних деталів тай попереписував дословно цїлий ряд уступів, які й подає в річевому порядку, доповнюючи їх своїми увагами. Бачимо тут описи сїльських церков і їх інвентаря, реєстри селянських данин та обовязків для духовних, характеристики поодиноких сьвященників, їх економічного й духового стану, відносин до двора, до громадян, до духовної власти, бачимо приклади деканського суду карного й цивільного.

В с. Мшанци старосамбірського пов. знайшов о. Зубрицький два документики, що показують, як коло 1770 р. церковна власть уживала й надуживала церковної екскомунїки для вимушеня на громадянах річий зовсїм цивільної натури. Референт показує на анальоґічний випадок у Кунинї жовківського пов. і на заказ першого ґубернатора Галичини ґр. Перґена, яким він заборонив епископам кидати екскомунїку в подібних випадках.

Зміст реферата д. Б. Барвінського: Автор старає ся інтерпретувати звістку Галицької лїтописи під р. 1252 инакше, як її інтерпретували дотепер (проф. Шараневич, Дашкевич, Грушевський). Лїтопись оповідає про закликанє князя Данила угорським королем Белею IV на поміч проти Нїмцїв, з якими угорський король вів під той час війну. Галицький князь прибуває до Пресбурґа (лїтописна »Пожга«) і застає там нїмецьких послів, які прибули до Белї: царського воєводу, сольногородського архиепископа (оба вони в лїтописи не названі по імени), Генриха Брунне та Оттона Гардек.

Подія, подана в літописи, мала місце тоді, як оба австрийські краї були в руках німецького цісаря. Автор старає ся збити погляди своїх попередників та вияснити літописну звістку инакше, кладучи її на 1250 р. Автор кладе рік 1250 тому, що по його думці війна Белї IV з Німцями (подана в звістці Галицької літописи) — се його похід до Австриї в 1250 р., перед котрим то роком в ніяких жерелах не находимо звістки про якусь війну угорського короля в справі австрийської спадщини. Се тверджене попирає автор иньшими доказами, особливо взятими із самої Галицької літописи, а також з австрийських річників. В дальшім тягу розвідки виказує автор, що три посли, присутні в Прешбурзї (сольног. архиеп., Брунне та Гардек) се австрийські маґнати та сторонники чеського короля Вячеслава, тому не могли вони бути послами німецького цісаря (як думають попередники автора), а були вони послами чеського короля. До помочі взяв собі автор звістку II. континуациї річника Санкруценського, де оповідаєть ся про посольство чеського короля до Белї IV в часї його походу до Австриї 1250 р. Вправдї там не подано імен послів, але автор здогадуєть ся, що тими послами були як раз три австрийські маґнати, сторонники чеського короля, яких подає у своїй звістцї Галицька літопись. Що до »царського воєводи«, то автор думає, що був ним герцоґ Оттон баварський, цісарський намісник Австриї. Сей герцоґ, хоч був цісарським намісником, старавсь позискати Австрию для свого сестрінка, маркґрафа Германа з Боден, а пізнїйше для своєї родини (Віттельсбахів). Син Оттона, Генрих, був зятем Белї IV. Дуже отже можливо, на думку автора, що попри послів чеського короля, які прибули уложити з Белею плян подїлу австрийських країв, прибув також до Прешбурґа цісарський намісник, герцоґ Оттон баварський та взяв участь в нарадах над подїлом згаданих країв. Велику трудність в принятю р. 1250 для прешбурського з'їзду справляє те, що по звістцї про сей з'їзд стоїть зворот »Въ то же лѣто«, а опісля занотовані події, що належать до 1248 р. Автор думає, що на се не треба зважати, бо нпр. під р. 1235 записані в літописи вчаснїйші події по пізнїйших, хоч получені такими зворотами, як »Въ томъ же лѣтѣ«, »Въ то время« і т. д. Таж і сам літописець пише під р. 1254, що в його літописи нема хронольоґічного порядку подій.

XV засїдане дня 22 грудня.

1) Др. І. Франко зреферував матеріяли про »Руське духовенство в боротьбі з народнїми вірованями в XVIII в.«; а) Пастирський лист перемиського епископа Рилла, подав Ю. Кміт; б) Два пастирські листи львівського епископа Петра Білянського з р. 1788 і 1795, подав Ів. Е. Левицький. 2) Проф. Грушевський зреферував матеріяли Ю. Кміта: Заходи коло просьвіти в перемиськїй дієцезиї 1780—1797 рр. 3) Др. І. Франко зреферував свої матеріяли: Заходи коло просьвіти в львівській дієцезиї 1784—1792 рр.

Зміст реферата дра І. Франка: Референт звертає увагу на те, що християнська церков від самого початку борола ся з ріжними народнїми вірованями, але про те ті віруваня в значній части жили собі спокійно, або перемінені самою церквою здобували собі часом навіть більшу силу, нїж у поганських часах. Референт бачить причину сього явища в тім, що церков силкувала ся одні віруваня витиснути иньшими. Тільки зріст точної, на експериментї опертої науки являєть ся одиноко успішним оружєм у боротьбі з вірованями. Сей антаґонїзм між точним знанем і віруванем почув ся виразно аж у XVIII віцї, а його виразом був тзв. раціоналїзм. Коли раціоналїсти Фрідріх II та Йосиф II засїли на престолах, розпочалась офіцияльна боротьба з нар. вірованями. Між иньшим і духовенство мусїло з цїсарського наказу виступати против народнїх вірувань. Документами того зусиля являють ся пастирські листи еп. М. Рилла (лист певно був друкований, але доси друк незвісний; текст його, на жаль без дати, переписав із одної парафіяльної книги протоколів о. Ю. Кміт), еп. Білянського (два листи друковані подав Ів. Ем. Левицький) і лист буковинського епископа Данила, поданий референтом.

Зміст реферата проф. М. Грушевського: Матеріяли, вибрані д. Кмітом з парафіяльних протоколів, кидають інтересне сьвітло на заходи духовної власти коло піднесення духовенства й парафіян. Постанови епархіяльного з'їзду наказують деканам пильнувати парафіяльних шкіл (дяківок); епископські розпорядженя 1789 і 1797 р. вже ставлять певні вищі вимоги для сих шкіл, відповідно до просьвітних змагань нового, австрийського правительства. Заразом маємо накази, аби духовенство да-

вало осьвіту своїм дітям, підносить ся рівень вимог від кандидатів сьвященичого стану, а проектований був, ще мабуть перед прилученєм Галичини до Австрії, духовий семінар в Перемишлі, на що духовенство складало гроші.

Зміст реферата дра І. Франка: Доповняючи матеріяли зібрані д. Ю. Кмітом, др. Франко подає анальоґічні матеріяли (епископські та консисторські куренди та накази циркулярних властий) із львівської дієцезиї, підносячи особливо наказ заліщицького старости з р. 1797, аби руські дяки в руських громадах учили дітий обік руської також польської мови.

XVI засїданє дня 27 грудня.

1) Др. І. Франко реферує працю д. Ів. Е. Левіцького: »Матеріяли до історії народнього шкільництва в перемиській епархії від р. 1800--1821, з оглядом на розвій низшого і висшого шкільництва в Галичині в р. 1772—1800«. 2) Др. І. Франко реферує свою працю: »Матеріяли до історії шкільництва в Галичині від 1821—48 р.

Зміст реферата дра І. Франка: Д. Ів. Ем. Левицький зібрав із актів перемиської консисторії матеріял до історії галицько-руського шкільництва в рр. 1801—1821. Друкуючи ті акти в повнім тексті він попереджає їх розвідкою, в якій на основі всїх звісних доси і ново вишуканих матеріялів показує розвій галицького шкільництва, особливо руського, від самого 1772 р. Автор зупиняє ся особливо на часах Йосифа II і тих пробах орґанїзациї людової школи, які роблено в Галичині за Леопольда II. Одначе він не бачить результатів тих проб, тим більше, що вони були в значній части безпідставні: уряд натискав на закладанє шкіл по селах, а для тих шкіл не було анї вчителїв, анї підручних книжок.

Починаючи від XIX в. автор обмежає ся на огляді народнього шкільництва в перемиській дієцезиї, бо тільки для сеї дієцезиї має матеріяли. Одначе він догадує ся, що і в львівській дієцезиї шкільництво стояло коли не гірше, то певно не лїпше, тим більше, що значна часть тої дієцезиї від 1808 до 1815 р. була під Росиєю і там людове шкільництво зовсїм було занепало. Детальнїйше зупиняє ся д. Левицький на дїяльности еп. Михайла Левицького і крилошанина Ів. Могильницького в Перемишлї та

на їх боротьбі за допущенє руської мови в людових школах з р. 1816—1821.

Зміст праці дра І. Франка: В доповненю праці д. Левицького подає др. Франко ряд документів (пастирських листів та урядових розпоряджень), що дотикають руського шкільництва в львівській дієцезиї 1801—1821 рр. Дальший ряд документів обіймає обі дієцезиї в роках 1822—1848; сюди входять і такі матеріяли як віднайдені о. Зубрицьким три поученя одного декана підвладному собі духовенству про потребу й пожиток шкіл та способи їх закладаня, проповідь одного сьвященника про пожиток шкіл, просьба Любачівських міщан про заведенє руської мови в школі з р. 1847 і деякі урядові акти, що ілюструють долю і ролю сільського вчителя в рр. 1846 — 1848.

Засїданя фільольоґічної секциї.

IX засїданє дня 9 жовтня.

1) Вислухано реферату дра Т. Мандибура з праці Ф. Колесси про Анабазу Ксенофонта і ухвалено друкувати її по українськи, а не по латинськи, як пропонували декотрі члени. 2) Секция вибрала комітет із д. І. Кокорудза, дра М. Пачовського і дра В. Коцовського і поручила йому виробити і предложити секциї до кінця року підручник правописи та короткий словарець, в якім були-б подані всї відхили правописні.

X засїданє дня 6 падолиста.

1) Др. О. Колесса відчитав біоґрафію свого брата Івана, яку й ухвалено надрукувати в XI т. Етноґр. збірника при його збірці пісень із мельодіями. 2) Д. М. Павлик предложив проєкт виданя творів П. Куліша, який й ухвалено предложити Виділови для затвердженя.

XI засїданє дня 9 грудня.

1) Др. О. Колесса зреферував працю дра О. Маковея п. н. »Три граматики«; передано її для другого референта дру. К. Студинському. 2) Др. І. Франко зреферував працю П. Житецького

п. н. »Острожська траґедія« і працю В. Гнатюка п. н. «Пісенні новотвори, які й ухвалено друкувати в »Записках«. 3) М. Павлик заявляє, що до половини 1903 р. предложить дальший том фолькльорних праць М. Драгоманова.

Зміст праці дра О. Маковея: У своїй студиї говорить автор про науковий рух в галицькій Руси, який почав ся ще перед виданєм Русалки Дністрової і потім ішов поруч з діяльністю М. Шашкевича, Я. Головацкого і Ів. Вагилевича. Передовсім обговорює діяльність трох учених граматиків, Івана Могильницького, Йосифа Левицького і Йосифа Лозинського.

Могильницький ще в 20-их рр. XIX ст. дбав про просьвіту, закладаючи в Перемишлі просьвітне товариство (1816) і видаючи шкільні книжки. З 1822 і 1829 р. маємо його дві наукові розправи про руську мову. Тут важний його погляд на руську мову. Стоїть він по части на тім становищі, що Копітар: уважає руську мову окремою від иньших, але разом з Добровським повторяє, що книжна мова повинна бути иньша, як простонародня, а то близька до церк.-славянської.

На тім становищі стояв також і Левицький. Хоч Копітар учив його не брати за одно церк.-слав. і живу народну мову, він не приймав його гадки; але притім так, як і Могильницький, уважав руський нарід окремим від иньших.

Вірним учеником Копітара треба уважати Лозинського. За порадою Копітара і прикладом полудневих Славян він почав у Русинів азбучну війну (бажав заведеня латинської азбуки), котра йому не повела ся. Також зладив граматику після гадок Копітара, не оглядаючи ся на церковно-славянську мову.

У своїй студиї оповідає Маковей історію праць сих учених і підносить особливо заходи Копітара — навести їх на добру дорогу. Показує також, звідки брали вони свої відомости. Тут передовсім Відень заважив у розвитку гал. Русинів. У Відні в 20-их і 30-их рр. XIX ст. жив кружок Русинів, що сходив ся з такими ученими, як Копітар, Караджіч, Коляр, Гай і и. Тут учив ся і був парохом Снїгурський, пізнїйше епископ перемиський і меценат науки. Тут познайомив ся і Левицький з Копітаром. Крім того Копітар переписував ся з нашими ученими. В результаті бачимо в історії відродженя гал. Руси віденсько-перемиський кружок людий з інтересами чисто-науковими. Коли

львівську »трійцю« займає спершу більше етноґрафія і беллєтристика, то сей кружок дбає більше про лінґвістику, про граматики руської мови.

Зміст праці П. Житецького: З моноґрафії д. Ор. Левицького про Анну-Альойзу Острожську-Ходкевичеву звісний був епізод Острозького розруху 1630 р. в часї великодних сьвят із за перенесеного потаємно сею маґнаткою-католичкою тіла її батька, православного кн. Олександра Острозького, до єзуїтського костела. Звісний був також єзуїтський памфлєт проти православних із за сього розруху, опублїкований ще в тім самім роцї. Д. П. Житецькому належить заслуга, що віднайшов руську віршовану памятку тої події, написану троха пізнїйше незвісним автором і заховану в рукописї. Ті вірші п. н. »Ляментъ о пригодѣ нещасной, о зелживости и о мордерствѣ мешчан Острозких« і »Придатокъ заминеня тойже матерѣи« подає автор у повнім текстї, а у вступній розвідцї дає насамперед огляд їх історичного змісту, який позволяє нам у кількох важних точках спростувати єзуїтську реляцію про сам факт і про покаранє міщан; далї на основі віршів характеризує їх автора, підносячи його релїґійну толєрантність і брак фанатизму, яким надихана єзуїтська брошура, а в кінцї застановляєть ся над формою віршів, корріґуючи подекуди погляди висловлені д. Перетцом.

Зміст праці В. Гнатюка: В. Гнатюк зібрав по части з рукописних комунїкатів та власних записів, по части з принагідних публїкаций по ґазетах (особливо в американській »Свободї«) споре число пісень утворених остатнїми роками під впливом сьвіжих подій нашого народнього житя, особливо еміґрациї за море, до Бразилїї, північно-американських Сполучених Держав та до Канади, і впорядкувавши ті пісні, додав до них вступну студію, де зупиняє ся над деякими питанями, що насувають ті пісні, а головно над піднесеним з ріжних боків у Росиї голосом про вимиранє народнїх пісень та вигасанє в народї творчої сили. Зацитувавши ріжні голоси pro і contra сеї тези д. Гнатюк доказує, що коли й вимирають старші пісні, незрозумілі народови, то про вигасанє народньої творчости не можна говорити; бодай серед українського народа живе ще величезний запас давнїйших пісень і раз-у-раз — як доказує й отся збірка — творять ся нові. Нарештї автор робить деякі уваги над формою й мовою нових пісень, приписуючи хиби особливо в верзіфікациї зглядній їх сьві-

жости: вони, мовляв, не вспіли ще обшліфувати ся в устнім обороті так, як давнійші пісні, що вже перейшли через уста кількох поколінь.

XII засідане дня 18 грудня.

1) Др. Студинський зреферував ще раз працю Дра О. Маковея, і ухвалено її надрукувати. 2) Передіскутовано предложений М. Павликом проєкт зміни статута Товариства й прийняті точки ухвалено предложити Виділови яко проєкт секциї.

Засіданя математично-природописно-лікарської секциї.

VI засідане дня 27 падолиста.

1) Відчитано письмо від комітету для міжнародного лікарського з'їзду в Мадриті, що має відбути ся літом 1903 р. і постановлено передати його для дальшого поступованя лікарській комісиї. 2) Проф. І. Верхратський предложив секциї дві праці д. Григорія Бобяка: а) »Причинки до ліхенольоґії східної Галичини«; б) »Про наші губи«. Праці ухвалено друкувати в »Збірнику« секциї, але що до другої поручено ще редакциї порозуміти ся з автором. 3) Дві замітки д. Г. Бобяка з обсягу лікарського ухвалено передати для оцінки лікарській комісиї. 4) Ф. Примак: Досліди про глезу кістноскелетних. 5) Проф. П. Огоновський предложив працю С. Матвіяса: »Новійші розсліди над лучами Бекреля« і дві праці дра В. Левицького: »Гільберта основи ґеометрії«, та »Математика теоретична і практична«, які й ухвалено друкувати в »Збірнику«.

Зміст першої праці д. Г. Бобяка:
В розвідці »Причинки до ліхнельоґії східної Галичини« подає автор обрісники Перемисчини та Підгаєччини. Автор збирав обрісники в Перемисчині з місцевостий: Перемишль, Липовиця, Великий і Малий Кругель та Красичин; а в Підгаєччині з місцевостий: Боків, Шумляни, Гнильче, Литвинів, Рудники і Підгайці. Яко вперше в східній Галичині найдені роди подані: Collema polycarpum Schaer., Synechoblastus flaccidus Kol., Omphalaria decipiens Mass., Cladonia squamosa Hffm.,

Cetraria saepincola Ach., Peltigera horizontalis Hffm. Gyalecta copularis Schaer., Lecidea iurana Schaer., Verrucaria rupestris Schrad., V. muralis Mass.; яко нові для Галичини: Leptogium scotinum Fr., Lecania syringea Th. Fr, Lecidea rupestris v. calva Mass., Basidia muscorum Arnd. i Arthothelium spectabile Mass. Взагалї подано із згаданих околиць 73 родів обрісників.

Зміст другої праці д. Г. Бобяка:

В розвідці »Про наші губи« в части історичній приводить автор назви »губа« »губка« уживані між людом первістно на роди грибів уживані при кресаню огню, котрі опісля — по думцї автора — узагальнено переносячи їх на иньші роди грибів до губ подібні. Відтак згадує про працї мікольоґічні до нашого краю відносячі ся, які до тепер появили ся. Автор мав на письменну задачу іспитову тему: »Наші губи під зглядом морфольоґічним і систематичним, котру відтак одвітно переробивши тут предкладає. В части морфольоґічній застановляє ся над будовою наших губ, розсмотрюючи улад устрою важнійших семейств. Відтак подає ключ до означуваня родень наших губ, зіставлений після Schröter-a. Дальше приводить »Спис губ нотованих у нас перед 1899 р.« (72 родів) і »Спис губ найдених автором на деревах листяних в кількох оселях східної Галичини« (44 родів).

З поданих списів виходить, що перед 1899 р. занотовано у нас 72 родів губ, а коли відкинемо роди нотовані самим Завадским, то мали би ми 40 родів. Вчисляючи роди (species) подані автором а не нотовані перед тим, мати-мемо в першім случаю всїх губ 90 родів, в другім 63 родів. Значить, до давних донотовав автор в першім случаю 18, в другім случаю 23 родів, а то: Auricula Judae L., Radulum hydnoideum Schr., R. molare Fr., Hydnum farinaceum Pers., Daedalea zonata Bull., Daedaleopsis confragosa Schr. Polyporus vulgaris Fr., P. picipes Fr., P. hirsutus Wolf., Ochroporus fulvus Schr., O. vulpinus Schr., P. cinnamomeus Schr., O. resinosus Schr., O. Ribis Schr., O. Evonymi Schr., Phaeoporus hispidus Schr., Fistulina hepatica Fr., Lenzites albida Fr.; зглядно ще Auricularia mesenterica Dicks, Radulum quercinum Fr., Polyporus fumosus Fr., Merulius tremellus Schrad, Trogia crispa Fr.

II. Федір Примак подав нові свої досліди про глезу (thymus) кістноскелетних (Teleostei) з узглядне-

нем осклівців (Ganoidei) і кругоротих (Cyclostomi). Автор студиював ріжні риби в стациї зоольоґічній в Терсті, а передовсім глезу Крукана чорного (Corvina nigra). Автор із своїх дослідів анатомічних приходить до заключеня, що железа thymus ділає яко охоронне оруде орґанізма рибєго, а се в той спосіб, що витворює мілїони левкоцитів, котрі відтак розходять ся по цілих зявах (branchiae) і сповняючи ролю фаґоцитів, спрятують мікроорґанізми, які тут у величезних скількостях осадовляють ся і таким робом железа thymus чинить велику прислугу для цілого тіла риб.

Зміст праці д. С. Матвіяса: Автор подає перегляд дальших праць та розслїдів матерій лучистих, а головно розслїди що до відношеня наряду електрона до єго маси $\left(\frac{e}{m}\right)$ Реферат сей стоїть в звязи з попередною роботою автора (Збірник мат.-прир.-лїк. секциї т. VII).

Зміст праць Дра В. Левицкого: В першій праці автор представляє змаганя Гільберта сотворити ґеометрию виключно при помочи трох аксіомів (Göttinger Nachrichten i Math. Annalen) та висказує свої гадки про значінє тих змагань для розвою. ґеометриї.

В другій реферує погляди Ф. Кляйна представлені в книжці п. заг. Ansendungen der Differential- und Integralrechnung auf die Geometrie.

Засїданя комісий.

Археоґрафічна комісия.

III засїдане дня 1 падолиста.

Др. К. Студинський предложив комісиї проект виданя полемічної лїтератури, що належить до берестейської унїї. У збірці тій запропонував видати: а) Гербеста — Wypisanie drogi, 1595; б) Зизанїя — Казанє, 1596; в) Жебровського — Kąkol (1595). і Plewy (1596), г) незвісний твір Клирика Острожського — Отвѣтъ на другій листъ Ипатія Потѣя, (1599), ґ) Лист Піґаса і відповідь Потія, д) Потія — Апологія флорентійского собора (1603), е) Relacia

y Vważenie Postępkow niektorych (1609), 3) Смотрицького, рукопись з 1609. По переведеній дискусиї постановлено видане випустити як V т. «Памяток укр.-руської мови і літератури« і руські тексти надрукувати кирилицею.

Етноґрафічна комісия.

III засідане дня 13 жовтня.

Принято до відомости справоздане з етноґрафічної експедициї трьох членів, яке надруковано в »Хроніці« ч. 11. 2) Ухвалено оголосити відозву в часописях для збираня етноґрафічних матеріялів. 3) З субвенциї, признаної соймом на етноґрафічну експедицию (на 1902 р.), ухвалено на разї дати: а) Володимирови Шухевичови у Львові 100 кор.; б) Луції Гарматієви в Головах — 100 кор., в) Володимирови Левинському в Дрогобичи — 50 кор. — для збираня етноґрафічних матеріялів.

Участь Товариства
в ювилею Дорпатського унїверситета.

Дня 25 грудня обходив унїверситет у Дорпатї (Юриєві) столїтнїй ювилей свого заснованя. Запрошене до участи в ювилею вислало Наукове Тов. ім. Шевченка ювилятови таке письмо:

Хвальному Унїверситету в Дорпатї (Юриєві).

Українсько-руське Наукове Товариство імени Шевченка засилає щирий привіт і поздоровлене з нагоди ювилею столїтнього істнованя його. Славні імена звязані з столїтньою історією сеї поважної Інституциї не чужі також і нашій українсько-руській науцї — щоб згадати лише Еверса, Тобіна, Даниловича, Енґельмана, Котляревського, — і ми щиро бажаємо, аби в новім столїтю свого істнованя Шановний Унїверситет розвивав ся в дусї славних традиций, звязаних з сими іменами як найповнїйше.

М. Грушевський, голова. *Ю. Мудрак*, секретар.

Товариства і інституциї,

що далї приступили до обміну виданями з Товариством.

Bruxelles. Société des Bollandistes.
СПетербургъ. Ред. ґазети »СПетербурскія Вѣдомости«.
София. Ред. журнала »Блъгарска Сбирка«.

Нові виданя Товариства.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка, виходять у Львові що два місяці під редакциєю Михайла Грушевського. Рік XI. Кн. V. Т. XLIX. Львів, 1902. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 215, 8⁰. Ціна 3 кор. Зміст: 1) Лукян Кобилиця, епізод із історії Гуцульщини в першій половині XIX віку, написав др. Іван Франко. Ст. 1—40. — 2) Угроруські духовні вірші, подав Володимир Гнатюк. Вірші з Бачки й Сриму, ч. 128—225; покажчики. Ст. 165—272. — 3) Miscellanea: а) Кілька заміток до »Чуда св. Климента, папи римського«, подав М. Грушевський; б) Полтва — Полтава, подав Т. Ревакович; в) Олексій Андрієвський, некрольоґічна замітка М. Грушевського. Ст. 1—8. — 4) Наукова хроніка: Київські мінятюри при Трірській Псалтири, написав Мих. Грушевський. Ст. 1—11. — 5) Бібліоґрафія (рецензиї й справозданя). Ст. 1—49.

Українсько-руська Бібліотека. Видає фільольоґічна секция Наукового Товариства імени Шевченка. Писаня Осипа Юрія Федьковича. Перше повне і критичне видане. Том другий. Повісти й оповіданя. З перводруків і автоґрафів зібрав, упорядкував і пояснив др. Олександер Колесса. У Львові, 1902. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. XII+495, 8⁰. Ціна 4 кор. Зміст: 1) Повісти та оповіданя. Ст. 1—229. — 2) Оповіданя, повістки, казки і т. и. для народу і молодїжи. Ст. 231—460. — 3) Нарис із гуцульського житя написаний нїмецькою мовою. Ст. 461—470. — 4) Додаток. Слава Ігоря. Ст. 471—495.

Українсько-руська Бібліотека. Видає фільольоґічна секция Наукового Товариства імени Шевченка. Том IV. Писаня Осипа Юрія Федьковича. Перше повне і критичне видане. Тому третього друга часть. Драматичні переклади. З автоґрафів у перве видав др. Іван Франко. У Львові, 1902. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. XIV+532, 8⁰. Ціна 3 кор. Зміст: 1) Гамлет. 1—173. — 2. Макбет. Ст. 175—373. — 3) Мазепа. Історична траґедія Рудольфа Ґотшаля. Ст. 375—532.

Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові. Вип. III. Ч. 11. 1902, май—серпень. Львів, 1902. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 24, 8⁰. Ціна 30 сот. Зміст: Засїданя Видїлу. — Засїданя секций. (А. Крижановський і М. Грушевський — Ґенеальоґія князів Бибельських. Др. І. Франко — Козак Плахта. М. Грушевський — Два селянські контракти з початку XVI в. М. Грушевський — М. Лазаревський, некрольоґ. С. Томашівський — Польсько-руські відносини в XVIII ст. у новім представленю. Др. І. Франко — З історії Галичини 1848—60 рр. Ф. Колесса — Про автентичність Анабази Ксенофонта. М. Павлик — Доповненя до повного виданя творів О. Федьковича. Др. В. Левицький — Метова ґеометрия в ґеометричній оптиці). — Засїданя комісий. — Участь Товариства в обході присьвяченім памяти Фр. Ржегоржа. — Справозданя з етноґрафічної експедициї. — Товариства й інституциї, що далї приступили до обміну виданями з Товариством. — Нові виданя Товариства.

Chronik der ukrainischen Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg. II. N. 10. Львів, 1902. З друкарнї Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 48, 8⁰. Ціна 30 сот. Зміст: Die Generalversammlung. — Sitzungen des Ausschusses. — Sitzungen der Sectionen. (Dr. Iv. Franko — Beiträge zur Geschichte des polnischen Elementes in der Ukraine. M. Hruševśkyj — Sind die Urkunden des Fürsten Leo autentisch? S. Tomašivśkyj — Das Kijever Kosakenthum im Jahre 1855. M. Haluščynśkyj — Über das Memorandum betreffs der Vertheidigung der Rechte der Orthodoxen und der Dissidenten zur Zeit des Viorjährigen Landtages. Th. Vovk — Über das magdalenische Handwerk in der Ukraine. G. Kmit — Über die ländlichen Verhältnisse in Galizien um die Mitte des XIX Jhd. S. Tomašivśkyj — Übersicht über den Stand der Bevölkerung des Lemberger Kreises um die Mitte

des XVII. Jhd. Dr. I. Franko – Die heilige Clemens zu Cherson. M. Zubryćkyj — Beiträge zur Geschichte des Volksschulwesens. Dr. I. Franko — M. Dykarivs hinterlassene Werke, Vlad. Hnatiuk — Über die galizisch-ruthenischen Volks Legenden. I. Verchratśkyj – Über den Dialect der galizischen Lemken. V. Hnatiuk — Über die ungaro-ruthenischen religiösen Gedichte. Dr. V. Levyćkyj — Materialien zur mathematischen und physikalischen Terminologie. Dr. M. Kos — Über die Augenkrankheiten der Recruten während der dreijährigen Dienstzeit. — Sitzungen der Commissionen. – Die Betheiligung der Gesellschaft am Jubiläum des „Historisch philologischen Vereines“ zu Charkiv. — Rechenschaftsbericht der ethnographischen Expedition. — Vereine und Institutionen, die dem Austausche mit den Publicationen der Gesellschaft beigetreten sind. — Neue Publicationen der Gesellschaft.

Літературно-науковий Вістник (наукова частина).

IX книжка (за вересень):

Справа українсько-руської ґімназиї в Станїславові, В.

Вистава Родена в Празї, О. Луцького.

Новини нашої лїтератури:

ІІІ. Йван Семанюк (Марко Черемшина), Карби, оцїнив М. Грушевський.

Раси Европи і їх історичні взаємини, Дра Вл. Олехновича, переклав В. Г.

Наукові листки:

VIII. Народня просьвіта і медицина в Полтавській ґуб., С. П—ри.

IX. Баптисти й Мальованцї, Ів. Франка.

Хронїка і бібліоґрафія.

X книжка (за жовтень):

Українське письменство 1866—1873 років. Недрукована праця М. Драгоманова (далї буде).

Раси Европи і їх історичні взаємини, дра Владислава Олехновича. Переклад В. Г.: III. Загальний результат розслїдів над передісторичними расами в Европі (конець буде).

Рудольф Вірхов — громадський діяч. З поводу його смерти подав Сергій Павленко (далї буде).

Наукові листки:

X. Що зробити з »академічним фондом«? — М. Грушевського.

XI. Із харківського археольоґічного з'їзду — Зела.

Хроніка і бібліоґрафія.

XI книжка (за листопад):

Українське письменство 1866—1873 років. Недрукована праця М. Драгоманова (конець буде).

Раси Европи і їх історичні взаємини, Дра Владислава Олехновича. Переклав В. Г.:

IV. Загальний погляд на події предісторичних рас.

V. До якої раси належить флексийна мова?

VI. Уваги про расові відносини польського і литовського народу.

Рудольф Вірхов — громадський діяч. З поводу його смерти подав Сергій Павленко (конець буде).

Новини нашої літератури:

За Кадильну, оповіданє Дениса Лукіяновича, Н. Кобринської

Хроніка і бібліоґрафія.

XII книжка (за грудень):

Українське письменство 1866—1873 років, недрукована праця М. Драгоманова, переклав М. П.

Рудольф Вірхов — громадський діяч, з поводу його смерти подав Сергій Павленко.

Над сьвіжими могилами:

I. Памяти Тадея Рильського, Ів. Фр.

II. Спомини про О. Я. Кониського, П. С.

III. Памяти Остапа Терлецького, Я. О—ського.

В справі »Академічного Дому«, М. Грушевського.

Хроніка і бібліоґрафія.

ВІДБИТКИ.

Володимир Гнатюк. Угроруські духовні вірші. (Відбитка з »Записок« т. XLVI—XLVII і XLIX). У Львові, 1902. З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка. Ст. 272, 8°. Ціна 2·50 кор.

Лукян Кобилиця. Епізод із історії Гуцульщини в першій половині XIX в. Написав др. Іван Франко. (Відбитка з XLIX т. »Записок«). У Львові, 1902. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка, Ст. 40, 8⁰. Ціна 40 сот.

Причинки до історії роду Бибельських, зібрані арцибіскупом львівським Яном Прохніцким. Подав Арістарх Крижановський, до друку приладив М. Грушевський. (Відбитка з »Записок« т. XLVII). У Львові, 1902. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 12, 8⁰. Ціна 10 сот.